

Fjärrvärmecentralen är viktig

För att du ska få en bra funktion och en effektiv energianvändning bör du följa Svensk Fjärrvärmes tekniska bestämmelser för kundanläggningar och upphandla en certifierad fjärrvärmecentral enligt F:103 (kvalitetsmärkt). Det kan vara värt att lägga lite tid på att förstå hur fjärrvärmecentralen arbetar så att värmen fungerar bra i ditt hus. Det är viktigt att börvärden för temperaturer i fjärrvärmecentralen är rätt inställda och injusterade beroende på om radiatorerna är dimensionerade för låg- eller högttemperatursystem. Det kan finnas mycket energi att spara om du satsar på att få en energieffektiv anläggning!

Se till att installationen följer F:101 "Installation av Fjärrvärmecentral" och samtidigt uppfyller de Allmänna Avtalsvillkoren som är framtagna av Svensk Fjärrvärme. Det är också viktigt att man följer den lokala leverantörens anvisningar vid arbeten i fjärrvärmecentralen.

Så här fungerar en fjärrvärmecentral

Systemet består oftast av tre separata vattensystem: fjärrvärmekrets (primär), radiatorkrets (sekundär) och varmvattensystem (sekundär).

Fjärrvärmekrets – Fjärrvärmens varmvatten distribueras ut från fjärrvärmeverket till byggnadernas fjärrvärmecentraler i ett slutet cirkulerande system genom isolerade rör. Temperaturen på fjärrvärmevattnet varierar mellan 70 och 110 grader beroende på årstid, det är varmare på vintern. I fjärrvärmecentralen överförs fjärrvärmen till radiatorkretsen och varmvattensystemet via två värmexlaren. En för radiatorkretsen och en för varmvattnet.

Radiatorkrets (sekundär) – Från värmexlaren leds det varma vattnet till husets radiatorer med hjälp av en cirkulationspump. Varmvattnet till radiatorerna anpassas efter husets värmebehov genom att önskad framledningstemperatur ställs in i radiatorkretsen. Om radiatorytan är liten krävs en högre framledningstemperatur för att upprätthålla önskad inomhustemperatur. En större radiatoryta kräver inte samma temperatur på radiatorvattnet för att avge samma mängd värmeenergi till rummet.

Vattenflödet ökas eller minskas via en styrventil. Den sköts automatiskt från en reglercentral, som anpassar temperaturen i radiatorkretsen efter utetemperatur. Reglercentralen påverkas av signaler från två temperaturgivare. Den ena är placerad inomhus på radiatorkretsens tillloppsledning och den andra är monterad på norr- eller västfasad utomhus. Även en rumsgivare kan finnas som står för finjusteringen. För individuell reglering av temperaturen i olika rum finns en reglerventil på varje radiator. De kan vara termostatstyrd och då blir vattenflödet i proportion till rummets värmebehov.

Varmvattensystem – Fjärrvärmen värmer även varmvattnet till de boende via varmvattenväxlaren. Kallvatten strömmar in i värmexlaren som värms och förs ut till duschar och kranar. Det går även en separat kallvattenledning direkt till blandaren i badrum och kök. Säkerhetsventilen skyddar varmvattenväxlaren mot skadligt övertryck som kan uppstå under uppvärmningen då vattnets volym ökar. Vid behov öppnas då säkerhetsventilen och släpper ut överflödigt vattenmängd. Vattnet lämnar då systemet.

Inställningar

Det är viktigt att rätt inställningar görs i fjärrvärmecentralen för att få önskad drift och funktion i värmesystemet. Dessa parametrar bör kontrolleras en eller några gånger per år så att det fungerar som det är tänkt:

- Välj reglerkurva för framledningstemperaturen till radiatorkretsen. Har du ett radiatorsystem som är dimensionerat för 60/40 grader ska du ha en framledningstemperatur på 60 grader. I äldre byggnader är radiatorerna dimensionerade för 80/60 grader och kräver därmed högre framledningstemperatur. Om du har ett golvvärmsystem ska framledningstemperaturen vara cirka 30 grader vid 0 grader ute.
- Välj också om du vill ha sänkning av temperaturen vissa tider för att kapa effektoppar. Vissa reglercentraler har en förprogrammerad inställning för nattsänkning som kan användas för det.

Det är viktigt att inte peta för mycket i inställda värden. Gör gärna en mindre justering av värmekurvan om du känner dig bekväm med det, men vill du göra en större förändring bör du anlita någon som är väl insatt i hur det fungerar. Tänk också på att ett hus kan ha stor värmetroghet så det kan ta lång tid innan förändringar i regleringen märks av, därför är det viktigt att vänta efter man gjort en justering innan man justerar ytterligare.

Kontroll, rengöring och skötsel

Genom att kontrollera, trimma och sköta om din värmeanläggning enligt nedan kan du minska effekt- och energibehovet och därmed sänka dina kostnader.

Rengöring av smutsfilter - Om de blir igensatta kan det leda till att varmvattentemperaturen blir för låg. Filtren ska rengöras i intervall om fem år. Se instruktion över hur rengöringen genomförs i "Skötselråd för din fjärrvärmeanläggning". Om du är osäker på hur du ska göra, kontakta en VVS-installatör för att få arbetet utfört.

Utetemperaturgivare – Kontrollera att din utetemperaturgivare fungerar och är rätt placerad. Den bör inte sitta i söderläge eller i närheten av ett ventilationsutblås.

Framledningstemperatur – Se till att radiatorkretsens framledningstemperatur är rätt inställd. Vid rätt temperatur blir radiatorerna varma och termostatventiler stängs av vid tillfälliga värmeöverskott, till exempel vid solinstrålning.

Så här vet du att systemet fungerar

Här är några enkla kontrollpunkter för att ta reda på om värmesystemet fungerar bra:

1. Inomhustemperaturen i byggnaden ska vara jämn.
2. Känn på radiatorerna, de ska vara varma upptill och kalla nertill.
3. Högt Delta-T, det vill säga skillnaden mellan framledningstemperatur och returledningstemperatur. Exempel: om framledningstemperaturen är 90 grader och returtemperaturen 40 grader är Delta-T 50 grader.
4. Kontrollera att det är en låg returtemperatur. Den ska helst inte överstiga 40 grader.
5. En effektiv fjärrvärmecentral har ett högt Delta-T och får därmed ett lågt flöde.
6. Energianvändningen (mätt i MWh eller kWh och normalårskorrigerad) ligger på ungefär samma nivå vid jämförelse för samma månad varje år.

Uppgifterna under punkterna 3 till 6 kan oftast kontrolleras via räkningen från fjärrvärmebolaget eller via deras hemsida.

Felsökning och åtgärder

Vissa åtgärder kan du genomföra själv, exempelvis:

- **Kontrollera styrventiler**, de är lätttrörliga vid manuell drift. Drag eller vrid på handmanövreringen från ena änden till den andra, det ska kunna göras enkelt. Har de fastnat bör du kontakta en entreprenör.
- **Kolla trycket** i värmesystemet. Höga tryckfall innebär ofta igensatta filter och därmed ineffektiv drift. Du kan ofta läsa av tryckfallet över filter på manometrar i rörsystemet. Kontrollera också trycket i expansionskärl, fel tryck kan ge dålig cirkulation i systemet.
- **Flöde och temperatur**. Kontrollera mätare för flöde och temperatur i fjärrvärmecentralen så att de överensstämmer med angivna värden i driftanvisningen.
- **Ha koll på läckor**. Det bästa sättet att undvika läckor är att installera kvalitetsprovade fjärrvärmecentraler.
- **Radiatorer**. Lufta radiatorerna på hösten och vid behov. "Motionera" termostater och ventiler efter sommaruppehåll för att de inte ska "fastna".

Vid en djupare funktionskontroll ska fjärrvärmecentralen i samverkan med husets radiatorsystem granskas. Det kan behöva justeras för att funktionen och värmefördelningen ska bli optimal. Kontakta vid behov en certifierad entreprenör. Följande punkter ska då gås igenom av entreprenören:

- ✓ Rensa igensatta filter.
- ✓ Kontrollera cirkulationspumparna. Är de gamla kan de bytas till varvtalsreglerade pumpar för att minska energianvändningen.
- ✓ Rengör värmeväxlarna vid behov (när skillnaden mellan primär- och sekundärsidans returtemperaturer överstiger 3 grader)

- ✓ Kontrollera returtemperaturen. Är den för hög arbetar värmesystemet ineffektivt.
- ✓ Kontrollera styrningen. Reglerfunktionen ska vara inställd på rätt värden i reglercentralen för att få rätt temperatur i hela byggnaden. Kontrollera temperaturgivarnas funktion så att är- och börvärden blir lika.
- ✓ Kontrollera shuntgrupperna i fjärrvärmecentralen så att de är rätt kopplade.

Samordna aktiviteterna för att undvika för många ändringar i börvärden. Se fler detaljer i felsökningsschemat i "Skötselråd för din fjärrvärmeanläggning".

Fjärrvärme i kombination med frånluftsvärmepump

För att minska mängden köpt energi och sänka kostnaderna för uppvärmningen kombineras ibland fjärrvärme med en frånluftsvärmepump. För att få ett fungerande system krävs planering och extra tid för injustering. Systemen kan kopplas samman på flera olika sätt. Vad som är bäst beror på de förutsättningar som finns i den aktuella byggnaden. Exempel på kopplingsalternativ:

- Fjärrvärme och värmepump används till både värme och varmvatten
- Värmepump används enbart till värme
- Fjärrvärme används enbart till värme

Andra val som kan göras är:

- Med eller utan värmelager för värmepump
- Värmepump och fjärrvärme parallellkopplat, seriekopplat eller kopplat i flera steg
- Fjärrvärme används som spets när värmepumpen inte räcker till

I nedanstående länkar "Kopplingsprinciper" och "Fjärrvärmecentral och frånluftsvärmepump i kombination" finns olika typer av kopplingar beskrivna och dess för- och nackdelar.

Tips och Råd

- Håll din fjärrvärmecentral i trim.
- Injustera radiatorerna utifrån de boendes behov och se till att de samverkar med undercentralen.
- **Smart styrning** - under vintern är det bra att värma huset under natten när behovet av varmvatten är litet. På morgonen blir varmvattenbehovet stort. Då kan du tillfälligt minska uppvärmningen och istället prioritera varmvattnet.
- Se till att ventilationsanläggningen är rätt injusterad avseende flöden.

Mer information

- [Allmänna Avtalsvillkor](#), Svensk Fjärrvärme
- [Din Fjärrvärmecentral](#), Svensk Fjärrvärme
- [Skötselråd för din fjärrvärmeanläggning](#), EoN
- [Certifiering av fjärrvärmecentraler](#), Svensk Fjärrvärme
- [Utförande och Installation](#), Svensk Fjärrvärme
- [Fjärrvärmecentral och frånluftsvärmepump i kombination](#), Fjärrsyn 2012:11